

РЕЦЕНЗИИ

ЛАНДШАФТНА КАРТА НА БЕЛОРУСИЯ

Ландшафтното картографиране е един сложен и многостранен научно-изследователски процес, тъй като на ландшафтните карти се отразяват най-сложните природни комплекси със съответното им въздействие и модифициране вследствие антропогенната дейност. Поради това тези карти представят най-комплексно и обективно обкръжаващата човешкото общество природна среда.

Създаването на една съвременна ландшафтна карта, каквато е тази на Белоруската съветска социалистическа република*, преминава през няколко етапа. Авторите на картата — хабилитирани преподаватели от Географския факултет на Белоруския държавен университет — Г. И. Марцинкевич, Н. К. Клицунова, Г. Т. Хараничева и Л. В. Логинова, са осъществили ландшафтния синтез на базата на многогодишни детайлни картировки на ключови (моделни) участъци, за да достигнат до класификацията и генерализацията на природно-териториалните комплекси (ПТК), представени в един издържан картографски модел (картата е в мащаб 1 : 600 000, отпечатана на два картни листа). Легендата на картата е в разгърнат текстуален вид. Тя е пределно ясна и леко се осмисля от неспециалисти. Непредставянето на легендата на картата в таблично-матричен вид ни най-малко не омаловажава ценността на картографския труд на авторския колектив.

Класификационната система на ПТК в Белорусия е възплетена в легендата, включва по същество един клас, два типа, седем подтипа, 21 групи (рода), 41 подгрупи (подрода) и 119 вида ландшафти. Глобалната природо-ландшафтна диференциация на Евразия е дала основание всички ПТК в Белорусия да бъдат отнесени към класа на равнинните умерено континентални горски ландшафти. Двата типа са определени предимно въз основа на действието на планетарната закономерност за широчинната зоналност и са означени по следния начин: Тип А. Бореални смесено горски ландшафти и Тип Б. Суббореални широколистно горски ландшафти. Подтиповата диференциация се базира на хипсометрични показатели, определящи вътрешнотиповите различия на баланса на топлината и влагата. Определени са високи, средно високи, низинни и неразчленени равнинни комплекси. Групите (21) и подгрупите (41) ландшафти са установени въз основа на диагностични показатели за релефа, дренажа, растителните формации и почвените различия. Най-голяма диференциация е постигната на ранг вид ландшафти. Тяхното текстово определение включва информация за релефа, растителността и почвите. Тези компоненти освен физиономична роля имат и голямо индикационно значение. На този ранг е отчетена и степента на разораност на ландшафтните, който показател характеризира предимно селскостопанската антропогенизация.

На картата са оконтурени 105 вида ландшафти, показани с техните граници, качествен цветен фон, характерен за подтиповете, и шрихов растер, определящ вида ландшафт. Извън тези 105 вида ландшафти с извънмащабни цветни фигурни условни знаци са показани 14 характерни субдоминантни урочища, които според ранговата градация следва да бъдат видове ландшафти. Те имат подчинено значение, т. е. не доминират на фона на общия план на хоризонталната ландшафтна структура. Много добре издържаната конди-

* Ландшафтная карта Белорусской ССР. М., ГУГК, 1984.

ционност на картното изображение го прави лесно читаемо и приложимо, след съответен анализ, за различни практико-приложни цели, особено при териториалното планиране и проектиране на отделните стопански отрасли и тяхната инфраструктура.

В левия горен ъгъл на първия картен лист е показано на картосхема в мащаб 1 : 3 000 000 ландшафтното райониране на БССР. То е извършено на основата на типологичната ландшафтна карта и затова съвсем правилно е означено именно като ландшафтното райониране, а не като комплексно физикогеографско, което се осъществява по друга методика. Отделените две ландшафтни подзони, пет ландшафтни провинции и 55 ландшафтни района обективно отразяват комплексната природна регионализация на територията на БССР.

Още по-голяма научнопрактическа стойност има и показаната ландшафтна структура на петте провинции. С помощта на кръгови диаграми са дадени процентните величини на площите на отделните групи ПТК, характеризиращи хоризонталната (планова) ландшафтна структура на отделните провинции. Това допълнително регионално картографско изображение прави още по-приложима оригиналната и много ценна като цяло средномащабна ландшафтна карта на Беларусия. Тя е свързана пряко и с проблемите на опазването на природната среда, тъй като в нея текстуално са отбелязани редица защитени природни територии като резервати (биосферни, ландшафтни, хидроложки и др.), охранявани ловни стопанства и др.

Цялостното картографско представяне на ландшафтните на Беларусия позволява много добре да се проследят и осмислят закономерностите на тяхното разпространение както в широчинно, така и в меридионално направление. Основните две закономерности — хоризонтална зоналност и а зоналност (провинциалност) — са дали възможност на авторския колектив да извърши една обективна ландшафтна диференциация. Значителен принос е също така много добрата картографска обвързаност между типологичната диференциация на ПТК и ландшафтната регионализация, което придава ценен практикоприложен характер на цялата карта като научен труд.

Рецензираната ландшафтна карта, оформена под научната редакция на известния съветски ландшафтовед проф. д-р А. Г. Исаченко от Ленинградския университет, запълва една голяма празнина в набора от природо-географски карти на Беларусия. Тя ще бъде една от основните карти за съвременната природа на тази съветска република в един бъдещ географски атлас. Необходимо е още един път да се изтъкне ценният научен принос на авторския колектив и да се подчертае практическата значимост за народното стопанство на тази уникална ландшафтна карта. Опитът на белоруските ландшафтоведи може да бъде с успех използван и от нашите български ландшафтоведи при съставяне на нова средномащабна ландшафтна карта на НРБ.

П. В. Петров